

KARTLEGGING AV HEKKENDE FUGLER VED KRISTIANSAND LUFTHAVN, KJEVIK 2021

18.08.2021

PLANTER
I VÅTMARK

MENNESKET
I VÅTMARK

INSEKTER
I VÅTMARK

FUGLER
I VÅTMARK

FISK
I VÅTMARK

DYR
I VÅTMARK

DYR
I VÅTMARK

RAPPORT 2021:08

Utførende institusjon:

Dokkadeltaet Våtmarkssenter AS

Prosjektansvarlig:

Thorstein Holtskog

Prosjektmedarbeider:

Trond Øigarden

Oppdragsgiver:

Vanning AS

Kontaktperson:

Roar Bjerke

Referanse:

Holtskog, T., Øigarden, T. (2021). *Kartlegging av hekkende fugler ved Kristiansand lufthavn, Kjevik* (DNV Rapport 2021:8)

Sammendrag:

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS (DNV) har på oppdrag fra Vanning AS/ECHO Airport Services gjennomført en kartlegging av hekkende fugler ved Kristiansand lufthavn, Kjevik. Kartleggingen er gjennomført som en tilleggskartlegging til et prosjekt der en skal se på tilstedeværelsen av fugl i områder med robotgressklippere.

Kristiansand lufthavn har i år installert sin første robotgressklipper. Siden robotgressklipperen ble installert svært sent i hekkesesongen er det ikke noen forskjell i hekkende fugler på områder med robotgressklipper og områdene rundt. Kartleggingen viser at sanglerke er den klart mest tallrike fuglen ved lufthavnen. Vipa ser ut til å ha forsvunnet som hekkefugl, mens dverglo har en god bestand innefor lufthavnen.

Forsidefoto:

Dverglo. Foto: Trond Øigarden.

Emneord:

Fugler, Kjevik lufthavn, robotgressklipper, hekkefugler

Forord

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS (DNV) har på oppdrag fra Vanning AS/ECHO Airport Services gjennomført en kartlegging av hekkende fugler ved Kristiansand lufthavn, Kjevik. Kartleggingen er basert på en hovedkartlegging i juni, samt flere besøk i juni og juli.

Roar Bjerke har vært oppdragsgivers kontaktperson. Han har gitt viktig informasjon rundt robotgressklipperne. Underveis har vi også hatt nyttige diskusjoner både med han, Jan Terje Solheim og Ole Kristian Uldal hos AVINOR, Johann Delcourt hos Universitetet i Liège og Didier Bennet i ECHO Airport Services.

Takk til alle for et godt samarbeid.

Haugesund, 18.08.2021

Thorstein Holtskog

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS

Innhold

Forord	3
1 Introduksjon	5
2 Metode	7
3 Resultat.....	8
4 Diskusjon	11
5 Konklusjon	12
6 Referanser	13

1 Introduksjon

Kristiansand lufthavn, Kjevik ligger nær jordbruksareal og sjø. Det er en rullebane 03/21. Innenfor lufthavnen er det foruten infrastruktur, store gressområder og et landskapsvernområde.

Vest for lufthavnen ligger Topdalsfjorden og utløpet av Topdalselva er like sør for lufthavnen. Topdalselva renner langs hele lufthavnen og danner et skille mot friluftsområdene på Hamresanden i sør og jordbruksområdene i øst og nordøst. Områdene nord for lufthavnen består av skog. Lufthavnen ligger i et relativt åpent landskap og er utsatt for vind fra de fleste retninger.

Figur 1. Kristiansand lufthavn. Foto: Google.com

I 2021 ble den første robotgressklipperen installert ved lufthavnen. Det har derfor vært ønskelig med en kartlegging av hekkende fugler, slik at en kan se på eventuelle effekter robotgressklippere har på hekkende fugler ved lufthavnen. Lufthavnen har i dag store arealer med gress og noen av disse er vernet pga det rike arts mangfoldet og sjeldne arter en finner her. Disse områdene vil dermed ikke få robotgressklippere i fremtiden heller.

Det største problemet med fugl ved lufthavnen i dag er måker som jakter oldenborrer over områder med sandholdig grunn. Måkene hekker imidlertid ikke ved lufthavnen, men kommer dit kun for næringssøk. Det vil derfor være interessant å se om robotgressklipperne vil ha noen effekt på bestanden av oldenborrer og om det igjen vil føre til færre måker ved lufthavnen. Dagens ene robotgressklipper vil nok ikke utgjøre de store forskjellene, men ved installering av flere vil en muligens kunne se en effekt på bestanden av hekkende fugler. Det vil derfor være interessant å se når resultatene fra undersøkelsene ved Stavanger lufthavn foreligger siden det her er mange flere robotgressklippere i aksjon.

2 Metode

Kartleggingen har blitt gjennomført med en hovedkartlegging den 17.06.21 og supplerende observasjoner hver uke fra slutten av mai til starten av juli. Arbeidet ved Kristiansand lufthavn startet i slutten av mai. I forhold til hekkefugler kan dette ha vært noe sent, men en skal ikke ha gått glipp av noen arter på grunn av dette, da det er svært få arter som har flygedyktige unger tidligere enn dette.

Hovedkartleggingen ble gjennomført ved at hele flyplassområdet ble grundig gjennomført på jakt etter reir og unger. Alle fugler med hekkeindikasjon ble notert ned og hvor på lufthavnen dette var. Det ble i hovedsak brukt bil som fremkomstmiddel under kartleggingen.

Figur 2. Området som ble kartlagt i forbindelse med robotklipperprosjektet ved Kristiansand lufthavn.

3 Resultat

Totalt er det registrert ca. 20 hekkende arter innenfor flyplassgjerdet ved Kristiansand lufthavn. Under følger en gjennomgang av disse med status. For de vanligste artene er det egen omtale, mens for mindre vanlige og de fleste spurvefugler er det en oppsummering til slutt.

Dverglo (*Charadrius dubius*)

I 2021 var dette den eneste vaderarten som hekket ved lufthavnen. Til gjengjeld er den ganske vanlig ved lufthavnen og det hekker 4-5 par fordelt utover områdene med grus. I 2021 ble det sett minst syv unger. Grusområdene ved lufthavnen er i så måte en av de viktigste hekkelokalitetene for dverglo i Agder. Dverglo er en art som foretrekker større grusområder og hekker ofte på industriområder og i tilknytning til større grusområder ved elver. Lufthavnen ligger i så måte perfekt til ved utløpet av Topdalselva.

Figur 1. Dverglo. Foto: Trond Øigarden.

Sanglerke (*Alauda arvensis*)

Den klart mest tallrike hekkefuglen ved lufthavnen. Sanglerka hekker i grasvegetasjonen rundt om på lufthavnen og det er ca 20-25 par basert på antall syngende individer. På befaringen var gresset svært høyt, så det ble ikke konstatert noen konkrete hekkefunn. Det lange gresset

fungerer imidlertid godt som skjulested for arten og lufthavnen er et viktig hekkeområde for arten i denne delen av Agder.

Heipiplerke (*Anthus pratensis*)

Hekker ganske fåtallig ved lufthavnen. Totalt ca 2-3 par. Det er uvisst hvor mange som hekker i området rundt, men lenger ut i skjærgården er den vanligere. Heipiplerka er som sanglerka knyttet til gressområdene, men er ikke fullt så avhengig av langt gress og kan like gjerne hekke i andre biotoper som lynghei.

Sandsvale (*Riparia riparia*)

I sørvest er det en liten koloni på ca 6 par i en liten skjæring i en jordhaug. Denne kolonien har vært ganske stabil i noen år, men er svært sårbar for forstyrrelser. Tidligere hekket den også langs elva i skråninger der, men disse er nå gjengrodd. Sandsvala er ikke en art som er spesielt knyttet til lufthavner, men dukker opp overalt der hvor det er skjæringer av passe høyde i jord, sand eller fin grus.

Figur 2. Sandsvalereir. Foto: Trond Øigarden

Steinskvett (*Oenanthe oenanthe*)

Hekker med ett til to par i området rundt lufthavnen i tilknytning til bygninger eller steinfyllinger.

Svarttrost (*Turdus merula*)

Hekker med noen få par i skogområde mot elva. Svarttrosten finner en over det meste av landet nordover til Nordland, men den foretrekker områder med litt blandingsskog.

Tornsanger (*Sylvia communis*)

Hekker med to par langs skogområde mot elva. Tornsangeren holder seg i områder med litt buskas og lavt kratt. Den er typisk å finne i kantsoner og åkerholmer i jordbrukslandskapet.

Kråke (*Corvus cornix*)

Hekker i skogkantene rundt lufthavnen.

Utenom disse hekker det flere arter spurvefugler i områdene rundt. Disse artene er: Ringdue, linerle, buskskvett, låvesvale, taksvale, løvsanger, hagesanger, stær, skjære, gråspurv, tornirisk og gulspurv. Lufthavnen blir og mye benyttet til næringssøk av et par med musvåk som hekker i nærheten. Gressområdene ser ut til å være en god habitat for gnagere, og under befaringen den 18.06 ble det gjenntatte ganger observert at musvåken var innom og fanget mus. Også sett under to av tllingene

Tidligere er det og registrert siland med unger ved lufthavnen, men disse hekker mest sannsynlig på holmer utenfor lufthavnområdet. På befaringen ble det og sett tjeld, som er en potensiell hekkeart ved lufthavnen. Tjelden hekker ofte på grusområder eller tak, så det kan nok ikke utelukkes at den hekker ved lufthavnen enkelte år. En annen art som er opplyst at var vanlig tidligere er vipe. Vipa ble observert om våren i 2021, men gikk aldri til hekking. Vipa er og i sterk tilbakegang, så det er uvisst om den vil komme tilbake med det første.

4 Diskusjon

Kristiansand lufthavn ser ut til å være et særlig viktig område for sanglerke og dverglo. Disse to artene har en klart større bestand inne på lufthavnen enn i områdene rundt. Andre arter en finner på lufthavnen ser ikke ut til å ha en større eller mindre bestand her enn i områdene rundt. Ungeproduksjonen hos dverglo var ganske god i 2021 og kan tyde på at trykket fra predatorer som kråke og måker ikke er spesielt høyt inne på lufthavnen, selv om det nok var mye gnagere i området dette året. I 2021 startet lokale ringmerkere et prosjekt med fargemerking av dverglo, der Kristiansand lufthavn er en av merkelokalitetene. På den måten kan en se hvor disse trekker og om de kommer tilbake til samme område senere år. I hovedsak er det unger som blir fanget og ringmerket før de kan fly.

I 2021 ble den første robotgressklipperen innstalert ved lufthavnen. Hvordan denne vil påvirke hekkefuglene er foreløpig uvisst siden den ble installert ganske seint i hekkesesongen. Dersom det kun blir med den ene vil nok effekten bli minimal, men ved innstalering av flere vil det kunne få effekter på antall fugler som hekker i gressområdene. Særlig sanglerke vil nok bli påvirket negativt, men og andre arter vil få et mindre område enn i dag. Robotgressklipperne fører til en konstant forstyrrelse og studier fra Stavanger lufthavn tyder på at områdene er lite attraktive som hekkeplass, men kan fungere til næringssøk.

I hovedsak kan en dele lufthavnen i tre med tanke på biotop. Det er områder med gress, områder med grus og skogområde langs elva. Områdene med gress finner en langs rullebanen. Dette er det viktigste område for sanglerke og heippiplerke. Områdene fungerer også som gode områder for næringssøk for enkelte andre arter. Særlig en del fiskemåker og hettemåker trekker inn til disse områdene for å finne oldenborrelarver. Disse måkene hekker ikke ved lufthavnen, men enkelte fiskemåker hekker på lensestolper ute i Topdalselva.

Grusområdene ligger i hovedsak på sørøstsida av rullebanen, med det største området i sørvest og et litt mindre i øst. I tillegg er det i 2021 harvet opp et område langs rullebanen. Slike områder er svært gode områder for dverglo, men også steinskvett kan en finne her.

Skogområdet langs elva ligger helt i utkanten av lufthavnen, men innenfor lufthavngjerdet. Her finner en typiske arter som er knyttet til skog og buskområder som ringdue, svarttrost, torsanger og løvsanger. Denne typen områder finner en flere av rundt lufthavnen og området skiller seg i så måte ikke ut fra omkringliggende områder hverken artsmessig eller antallsmessig.

5 Konklusjon

Hekkefuglene ved Kristiansand lufthavn, Kjevik er omtrent som en kan forvente ut i fra beliggenheten og sammenlignet med hekkefuglene en finner i omkringliggende områder. Eneste unntakene er bestanden av dverglo og sanglerke, som har en ganske mye høyere tetthet inne på lufthavnen enn i områdene rundt. Dette skyldes i hovedsak at det er mange områder som ligger uforstyrret inne på lufthavnen og at biotopen er godt egnet for disse artene.

I 2021 ble det installert en robotgressklipper ved lufthavnen. Denne ble installert i starten av juni og etter at mange av hekkefuglene hadde fått frem unger. Effekten på de hekkende fuglene synes derfor å være minimal foreløpig, men en kan forvente at med flere robotgressklippere vil en få færre hekkende par med sanglerke. Ettersom tilgjengelig areal som er gunstig som hekkebiotop reduseres.

6 Referanser

Aas, C.K. 2013. Risikoanalyse fugl- og viltkontroll Kristiansand lufthavn, Kjevik 26.08.2013. Fly/fugl- kontoret. Naturhistorisk museum, Universitetet i Oslo.

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS (DNV) ble etablert som et aksjeselskap i 2008 og eies av kommunene Nordre Land og Søndre Land. DNV tilbyr en rekke miljøfaglige tjenester og har opparbeidet betydelig kompetanse innenfor naturrestaurering, skjøtsel og naturtypekartlegging. Selskapet jobber for at naturmangfoldet ivaretas og brukes på en bærekraftig måte, og formidler dette gjennom nyskapende naturveiledning. Du finner oss ved Dokkadeltaet naturreservat. Våtmarkssenteret har rullerende utstillinger og er åpent for besøkende i sommermånedene.

Dokkadeltaet Nasjonale Våtmarkssenter AS Gamlevegen 84, 2879 ODNES Tlf: +47 61 10 00 20 E-post: post@dokkadeltaet.no www.dokkadeltaet.no

